

Провівши повторну діагностику, з використанням тих самих методик, що і на попередньому етапі, ми констатували підвищення рівня сформованості логічного мислення дітей дошкільного віку. Значна кількість дітей мали низький (33%), середній (42%) та високий (25%) рівні. Зважаючи на короткий період роботи, можна вважати, що навіть незначні кількісні зміни у рівнях сформованості логічного мислення досліджуваних дітей, є показником ефективності розробленої системи занять з використанням творчих інтелектуальних ігор Б. Нікітіна.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Варто зробити висновок, що систематичне використання на заняттях інтелектуальних ігор сприяє підвищенню рівня розумового розвитку дітей, пробуджує в них цікавість до навчання, яке проходить у цікавій, невимушеній обстановці. Але для того, щоб творчі ігри на заняттях приносили користь вихователю варто дотримуватися правил та принципів роботи з ними.

Список використаних джерел

1. Бородина Т. С. Принципы интеграции учебной и научно-исследовательской деятельности студентов. Современные проблемы науки и образования URL: <https://www.scienceeducation.ru/ru/article/view?id=14571> (дата обращения 5.10.2019)
2. Энциклопедия профессионального образования: в 3 т. / под ред. С.Я. Батышева. Москва, 1998. Т.1. С. 385–386.
3. Короткий термінологічний словник з педагогіки / укладачі С. Г. Мельничук, О. С. Радул, Т. Я. Довга, С. В. Омеляненко. Кіровоград, 2004. 36 с.

УДК 373.2.015.31:33

Сало Л. В .

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка
Науковий керівник – к.п.н., доц. Манжелій Н.М.*

ФОРМИ І МЕТОДИ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті автор характеризує форми і методи економічного виховання дітей дошкільного віку, доводить доцільність їх використання у процесі формування екологічної культури дошкільників.

Ключові слова: економічне виховання, економічні знання, форми, методи, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Інтеграція і глобалізація соціальних, економічних і культуротворчих процесів у суспільстві породжують у сучасної людини нові прагнення, ставлять важливі завдання, зокрема, пристосування до життя у ринкових відносинах. Економічні знання стають нагальною потребою всіх громадян і вимагають нових

підходів до виховання підростаючого покоління, здатних жити і працювати в умовах ринкової економіки. Розуміння елементарних економічних понять і володіння «ринковими» навичками поведінки – вимога, яку ставить час не тільки перед дорослими громадянами, а й перед дітьми.

Сучасного дошкільника вже з перших років його життя оточує економічна сфера, наповнена складними економічними поняттями та процесами. Саме у дошкільному дитинстві формуються основні індивідуально–психологічні властивості дитини, закладається фундамент для подальшого формування соціально-моральних якостей особистості. Тому важливо формувати економічну компетентність дітей, починаючи з дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливого значення економічному вихованню підростаючого покоління надавали Сократ, Арістотель, Я.Коменський, Й.Песталоцці, К.Ушинський, А.Макаренко, В.Сухомлинський, які розглядали економічне виховання як управління домашнім господарством, наголошували на необхідності формування у дітей уміння розпоряджатися грошима, виховання таких рис як бережливість, ощадливість, раціональність.

Комплекс питань, пов'язаних з визначенням завдань, методів, прийомів ознайомлення дошкільників з основами економіки висвітлюється у сучасних дослідженнях і свідчить про необхідність упровадження економічної освіти дітей із дошкільного віку (Н.Грама, Р.Жадан, Л. Лохвицька, А. Пілатова, М. Романова, А. Сазонова, І.Свердлова, С.Чорна, А.Шатова та ін.).

Мета статті: схарактеризувати доцільні форми і методи економічного виховання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Економічне виховання дошкільників – цілеспрямований педагогічний вплив з метою засвоєння елементарних економічних знань, умінь, навичок та формування початкових морально- економічних якостей особистості, основ економічної культури. Процес формування економічного досвіду дітей дошкільного віку відбувається за двома напрямками: по – перше, дитина засвоює досвід попередніх поколінь у вигляді сталих економічних законів та понять (через телебачення, гру з друзями, батьками). Сформовані уявлення є необхідним надбанням людини для орієнтації та участі в соціально-економічній сфері життєдіяльності. По – друге, елементарний економічний досвід дитини формується у різних видах діяльності і є результатом її власної економічно доцільної поведінки. Це може бути спостереження за економічними процесами, виконання соціально-економічних ролей, участь у налагодженні найпростіших економічних взаємозв'язків між різними людьми (обмін, продаж, купівля) [5, с.9].

Забезпечення ефективності економічного виховання дітей дошкільного віку передбачає пошук та добір доцільних форм і методів його здійснення. Форма організації виховання як спільна діяльність педагога і дітей, яка здійснюється у певному порядку і встановленому режимі, значною мірою виражає характер зв'язку між суб'єктами взаємодії, їх діяльністю, місцем і режимом його проведення. Аналіз форм організації виховного процесу у закладі дошкільної освіти дає можливість стверджувати про те, що найбільш ефективними у процесі економічного виховання є: заняття, екскурсії, проведення дидактичних ігор економічного змісту, мовні логічні завдання, економічні брей-ринги, проведення свят і розваг, зустрічі з цікавими людьми, причетними до економічної сфери.

Зазначимо, що однією із форм організації економічного виховання дошкільників є екскурсії, специфічне значення яких полягає у забезпеченні первинного сприймання невідомих предметів і явищ. З метою формування економічних знань пізнавальними будуть екскурсії, які проводяться з дошкільниками до банку, в комерційну крамницю, на ярмарок, приватне кафе, в ході яких діти отримують і розширюють уявлення про гроші, попит та пропозицію, професії людей, які там працюють, сучасну рекламу, особливості ведення господарської діяльності [7, с.12].

Важливою формою економічного виховання є заняття, які в більшості проводяться як фронтальні. Проведення таких занять як «Лісова крамниця», «Попит та пропозиція», «Усі для всіх», «На гостинах у Ведмедика Мишка», «Дім Гнома–Економа», «Для чого потрібні гроші» дають можливість дітям опанувати такими поняттями як товар, гроші, ціна, вартість, підприємство, реклама, кошти. В умовах закладів дошкільної освіти дітей учать орієнтуватися в навколишньому середовищі, розширюють їх знання про життєво необхідні предмети, які полегшують працю людей, заощаджуючи час (холодильник, праска, кухонний комбайн, пральна машина) та ознайомлюють з технікою безпеки при роботі з ними.

У процесі проведення занять вихователі часто використовують різноманітні проблемно-ігрові завдання:

- завдання, які вимагають встановлення функціональних зв'язків («Одягни ділову людину», «Що купити на День народження»);
- завдання, що передбачають розкриття причинно-наслідкових зв'язків («У нашого ведмедика найкращий в магазині мед», «Зайчики посварилися через кошик капусти»);
- завдання, які потребують знання способів дій з предметами («Кому що потрібно для життя») [6, с.8].

Однією з найбільш ефективних форм роботи з дітьми в царині економічного виховання є дидактичні ігри. Вони використовуються як самостійна форма організації і як частина заняття. У ході їх

проведення вихователі знайомлять дітей з різноманітними економічними поняттями. Найчастіше різні види ігор використовують для закріплення знань, умінь, зокрема, з метою засвоєння таких економічних понять як виробник, покупець, продавець, гроші. Цьому сприяють такі ігри як «Крамниця обслуговування», «Що важливіше», «На ярмарок», гра– драматизація «У Вуханчика іменини». Різні за формою і змістом вони вводять дитину в коло реальних життєвих ситуацій, забезпечують засвоєння соціального досвіду дорослих, певну систему економічних знань, умінь, навичок, способів дій, моральних норм і правил поведінки.

Дидактичні ігри використовують у навчанні і вихованні дітей всіх вікових груп, адже за необхідності вони активізують їхній досвід, допомагають засвоїти нові знання, економічні категорії, дозволяють повторити, уточнити, закріпити набуті знання та економічні уявлення. Вихователі вдаються до них і після спостережень, екскурсій, бесід, а також з метою виховання бережливості, економності, самостійності, раціональності [4, с.57].

Для ознайомлення дошкільників з економікою, формування їхньої економічної культури важливими є відповідні методи: словесні, наочні, практичні. Словесні методи є ефективними у процесі засвоєння економічних знань, уявлень, оскільки читання дітям уривків з художніх творів, казок, віршів сприяє усвідомленню таких економічних понять як «конкуренція», «праця», «обмін». Серед казок, в основу яких покладений економічний зміст доречними у роботі з дошкільниками є такі, як: «Коза– дреза» (в якій розкривається економічне поняття «оренда»), «Колосок», «Півник», «Калиночка», «Золота обручка» (дасть можливість дітям зрозуміти поняття «обмін», «бартер»), «Царівна–жаба», «Заєць і їжак» (дають тлумачення поняття «конкуренція»), «Попелюшка» (розкривається поняття «спонсор»). При ознайомленні дітей з економікою вихователі використовують прислів'я, приказки, загадки, в яких відображаються відносини між людьми, ставлення до праці, хліба та ін.

Доцільними у засвоєнні економічних знань є не тільки словесні, але і наочні методи. З метою пояснення певних економічних понять дітям пропонують демонстрацію сюжетних картинок із зображенням торгів, ярмарків, продуктів харчування, одягу, людей різних професій, а також спеціально створені дидактичні картини, репродукції картин відомих художників, предметні картинки, згруповані за відповідними темами [2, с.9].

Крім словесних та наочних методів, важлива роль належить і практичним методам, за допомогою яких вихователь організовує різноманітну практичну діяльність дітей, що сприяє засвоєнню ними економічних знань, формуванню умінь і навичок. Використання різних практичних методів змінюється відповідно віку дітей, оволодіння ними певними вміннями. Якщо у молодшій і середній

групах вихователь здебільшого показує способи виконання за зразком, то у старшій групі демонстрація все більше поступається місцем самостійному виконанню роботи за заданими умовами. Участь дошкільників у економічних іграх «Економний господар», «Виробник–товар», «Овочевий магазин», «Магазин кондитерських виробів» дає можливість дітям оволодівати елементарними економічними, практичними навичками (отримання товару, купівля–продаж, маніпулювання грошима) [3, с.18].

Висновки. Отже, вмiле використання доцiльних форм i методiв сприяє результативностi економiчного виховання дошкiльникiв, яке спрямоване на вироблення у них бережливого ставлення до суспiльної власностi, умiнь застосовувати набутi економiчнi знання у повсякденному життi й дiяльностi, рацiонально використовувати матерiальнi i духовнi цiнностi, на виховання таких моральних якостей як вiдповiдальностi, дiловитостi, працьовитостi, пiдприємливостi. У процесi економiчного виховання формується економiчна i правова культура, завдяки якiй дошкiльники можуть адаптуватися в нових умовах суспiльного життя.

Список використаних джерел

1. Гладій С. Економіка і дошкільник. Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2016. № 10. С. 79–86.
2. Григоренко Г., Жадан Р. Виховуємо бережливість. Дошкільне виховання. 2009. № 12. С. 8–11.
3. Жадан Р. П., Григоренко Г. І. Особливості економічного виховання дітей старшого дошкільного віку. Економіка в школах України. 2011. № 6. С. 17–19.
4. Свердлова І. Формування економічної досвідченості дошкільників засобами гри. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2017. № 1. С. 54–64.
5. Черешнюк О., Артоуз О., Кирган В. Економіка для дошкільників. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2016. № 3. С. 8–14.
6. Чорна С. Цікава економіка. Формування економічної компетенції старших дошкільнят у сюжетно-рольових творчих іграх. Палітра педагога. 2015. № 5. С. 6–10.
7. Шило Ю. В. Економічні перлини для маленької дитини (формування економічної культури дошкільників середнього віку). Дошкільний навчальний заклад. 2017. № 6/7. С. 8–124.